

ZWEDEN HEEFT VEEL REMBRANDTS

Het hoogtepunt van het 200-jarig jubileum van het Nationalmuseum in Stockholm vormt de tentoonstelling „Rembrandt en zijn tijd” („Rembrandt och hans tid”) die tot 6 januari voortduurt. Er worden in totaal ruim 190 schilderijen en tekeningen van Rembrandt en zijn Nederlandse tijdgenoten getoond.

Je moet tegenwoordig voorzichtig zijn met het toeschrijven van doeken aan de Meester, maar er zijn een stuk of 20 schilderijen en 30 tekeningen van Rembrandt in Stockholm te zien.

Zo langzamerhand zou men de indruk kunnen krijgen dat we doodgegooid zijn met tentoonstellingen rondom en met het werk van de molenaarszoon uit Leiden. Toch is dit overzicht in Stockholm weer zeer de moeite waard, zoals leden van het Rembrandt Research Project o.l.v. Ernst van de Wetering gedurende hun studiereis konden vaststellen. Het Nationalmuseum en veel particulieren in Zweden blijken namelijk veel prachtige schilderijen van Nederlandse meesters te bezitten die zelden of nooit in het buitenland getoond zijn.

Handelscontacten

De verbazingwekkende kwantiteit en hoge kwaliteit van deze 17de-eeuwse kunst is te verklaren en gaat gepaard met de vestiging van invloedrijke Nederlanders in Zweden en de levendige handelscontacten met ons land in die tijd. Daarbij komt dat de Zweedse koning Gustaaf III (1746-1792) bijzonder geïnteresseerd was in de schone kunsten en persoonlijk een paar schitterende Rembrandt-schilderijen aanschafte.

Vooraf het samenbrengen van een aantal werken met hetzelfde soort motief, formaat en/of techniek voegt toch weer iets toe aan het beeld dat we het afgelopen jaar kregen aan de hand van de reizende tentoonstelling „Rembrandt, de meester & zijn werkplaats”.

■ Zelfportret van Rembrandt uit 1630, in het bezit van het Nationalmuseum Stockholm.

door
ALBERT
ERNROOTH

FOTO: STATENS KONSTMUSEER

Tentoonstelling in Stockholm toont gevolgen van levendige 17e-eeuwse handel met Nederland

vrijdag 4 december 1992

Het Zweedse Nationalmuseum heeft bijvoorbeeld drie vroege schilderijtjes van Rembrandt, geschilderd op kleine panelen, die drie zintuigen uitbeelden, weer bijeen weten te brengen (de resterende twee zintuigen ontbreken). Ze komen uit privé-collecties en twee daarvan zijn gerestaureerd door M. Dooijes in Amsterdam, waardoor de bonte koloriet, typisch voor de jonge Rembrandt, weer hersteld is en de authenticiteit niet langer in twijfel hoeft te worden getrokken. De enige drie, wederom kleine, werken die Rembrandt op koper en een ondergrond van bladgoud schilderde, zijn hier ook verzameld. Een daarvan is het gevoelige en serieuze zelfportret (1630), dat in het bezit van het Nationalmuseum is en op de poster van de tentoonstelling prijkt.

Gouden helm

Het is ook interessant om „de Man met de Gouden Helm” (bruikleen Berlijn), die tot 1985 als een meesterwerk van Rembrandt gold en nu aan een anonieme navolger wordt toegeschreven, te zien naast Rembrandts „Portret van een oude man met een stok” (1655). De gezichten van deze modellen tonen namelijk grote overeenkomsten.

Het dramatische hoogtepunt van deze tentoonstelling vormt ongetwijfeld „De samenzwering van Claudius Civilis” (1661), dat oorspronkelijk nog veel groter moet zijn geweest en in het Amsterdam-

se stadhuis (het huidige Paleis op de Dam) heeft gehangen. Waarom het werd weggehaald is niet bekend, maar het thema van de samenzwering en opstand onder leiding van Julius (Claudius) Civilis van de Bataven en Kaninefaten tegen de Romeinen, was vaderlandsgezind en werd als parallel gezien met de onafhankelijkheid van de Verenigde Nederlanden. Dit monumentale schilderij is voor het laatst in het buitenland geweest t.g.v. de grote Rembrandt-tentoonstelling in Amsterdam in 1969 en bevindt zich al sinds het midden van de 18de eeuw permanent in Zweden.

Naast het werk van Rembrandt en zijn leerlingen, zijn in Stockholm o.a. schilderijen van Utrechtse 'Caravaggisten', Leidse 'fijnschilders' en vele andere genreschilders te bewonderen. Er wordt niet alleen schilderkunst uit Zweedse collecties getoond, hier en daar zijn er aanvullingen gemaakt aan de hand van bruiklenen uit het buitenland.